

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2016 m. rugsėjo 29 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Regiono teisės aktai, kuriais įpareigojama į tinklus, esančius atitinkamame regione, nemokamai paskirstyti elektros energiją, pagamintą iš atsinaujinančių energijos šaltinių — Skirstymas atsižvelgiant į žaliosios elektros energijos kilmę — EB 28 ir 30 straipsniai — Laisvas prekių judėjimas — Direktyva 2001/77/EB — 3 ir 4 straipsniai — Nacionaliniai žaliosios energijos gamybos paramos mechanizmai — Direktyva 2003/54/EB — 3 ir 20 straipsniai — Direktyva 96/92/EB — 3 ir 16 straipsniai — Elektros energijos vidaus rinka — Prieiga prie paskirstymo tinklų nediskriminacinėmis tarifinėmis sąlygomis — Viešųjų paslaugų įpareigojimai — Proporcingumo nebuvimas“

Byloje C-492/14

dėl *Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg te Brussel* (Briuselio pirmosios instancijos teismas, bylas nagrinėjantis nyderlandų kalba, Belgija) 2014 m. rugsėjo 2 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2014 m. lapkričio 5 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Essent Belgium NV

prieš

Vlaams Gewest,

Inter-Energa,

IVEG,

Infrax West,

Provinciale Brabantse Energiemaatschappij CVBA (PBE),

Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG),

dalyvaujant:

Intercommunale Maatschappij voor Energievoorziening Antwerpen (IMEA),

Intercommunale Maatschappij voor Energievoorziening in West-en Oost-Vlaanderen (IMEWO),

Intercommunale Vereniging voor Energielevering in Midden-Vlaanderen (Intergem),

Intercommunale Vereniging voor de Energiedistributie in de Kempen en het Antwerpse (IVEKA),

* Proceso kalba: nyderlandų.

Iverlek,

Gaselwest CVBA,

Sibelgas CVBA,

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas M. Ilešič, teisėjai C. Toader, A. Rosas, A. Prechal (pranešėjas) ir E. Jarašiūnas,

generalinis advokatas Y. Bot,

posėdžio sekretorė M. Ferreira, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2015 m. lapkričio 19 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Essent Belgium NV*, atstovaujamos *advocaten* D. Haverbeke ir W. Vandorpe,
- *Vlaams Gewest* ir VREG, atstovaujama *advocaat* S. Vernailen,
- Graikijos Respublikos, atstovaujamos S. Lekkou ir V. Pelekou,
- Europos Komisijos, atstovaujamos E. Manhaeve, Wilms ir O. Beynet,

susipažinęs su 2016 m. balandžio 14 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl EB 12, 28 ir 30 straipsnių ir 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/54/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 96/92/EB (OL L 176, 2003, p. 37; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 12 sk., 2 t., p. 211), 3 straipsnio 1 ir 4 dalių išaiškinimo.
- 2 Šie prašymai pateikti nagrinėjant *Essent Belgium NV* ir *Vlaams Gewest* (Flandrijos regionas, Belgija) ir kt. ginčą dėl pastarojo deliktinės atsakomybės dėl to, kad jis priėmė regiono teisės aktus, pagal kuriuos nemokamo paskirstymo galimybė šiame regione esančiais paskirstymo tinklais galima tik, pirma, dėl elektros energijos, pagamintos iš atsinaujinančių energijos šaltinių (toliau – žalioji elektros energija), tiesiogiai perduotos šiems paskirstymo tinklams prie jų prijungtų gamybos įrenginių ir, antra, dėl elektros energijos, gamybos įrenginių tiesiogiai perduotos paskirstymo tinklams, esantiems visoje valstybėje narėje, kurios dalis yra šis regionas.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 2001/77/EB

3 2001 m. rugsėjo 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/77/EB dėl elektros, pagamintos iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, skatinimo elektros energijos vidaus rinkoje (OL L 283, 2001, p. 33; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 12 sk., 2 t., p. 121), nuo 2012 m. sausio 1 d. buvo panaikinta 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/28/EB dėl skatinimo naudoti atsinaujinančių išteklių energiją, iš dalies keičiančia, o vėliau panaikinamąja direktyvas 2001/77 ir 2003/30/EB (OL L 140, 2009, p. 16). Tačiau, atsižvelgiant į faktinių aplinkybių pagrindinėse bylose susiklostymo datą, reikia remtis Direktyvos 2001/77 nuostatomis.

4 Pagal Direktyvos 2001/77 1–3 ir 14 konstatuojamąsias dalis:

„(1) Atsinaujinančiosios energijos šaltinių naudojimo potencialas Bendrijoje šiuo metu nėra pakankamai išnaudojamas. Atsižvelgdama į tai, kad jų naudojimas padeda aplinkos apsaugai ir tvariai plėtrai, Bendrija pripažįsta būtinybę skatinti atsinaujinančiosios energijos šaltinius kaip prioritetinę priemonę. Be to, tai taip pat gali didinti vietinį užimtumą, turėti teigiamą poveikį socialinei sanglaudai, prisidėti gerinant tiekimo patikimumą ir sudaryti sąlygas greičiau pasiekti Kioto orientacinius rodiklius. Todėl būtina užtikrinti, kad šis potencialas būtų geriau naudojamas vidaus elektros rinkos struktūroje.

(2) Kaip buvo pabrėžta baltojoje knygoje dėl atsinaujinančiosios energijos šaltinių <...>, dėl energijos tiekimo patikimumo ir įvairinimo, aplinkos apsaugos ir socialinės bei ekonominės sanglaudos elektros energijos, pagamintos iš atsinaujinančių energijos šaltinių, rėmimas Bendrijoje yra laikomas labai svarbiu. <...>

(3) Didesnis elektros energijos, pagamintos iš atsinaujinančių energijos šaltinių, naudojimas yra svarbi dalis priemonių, būtinų, kad būtų laikomasi Jungtinių Tautų Bendrosios klimato kaitos konvencijos Kioto protokolo komplekso ir kiekvieno politikos krypties komplekso, kuriuo siekiama laikytis būsimų įsipareigojimų.

<...>

(14) Valstybės narės taiko įvairius atsinaujinančiosios energijos šaltinių rėmimo mechanizmus nacionaliniu lygmeniu, įskaitant žaliuosius sertifikatus, investicinę pagalbą, atleidimą nuo mokesčių ar jų sumažinimą, mokesčių grąžinimo ir tiesioginio kainų rėmimo schemas. Siekiant šios direktyvos tikslų svarbu garantuoti šių mechanizmų tinkamą veikimą, kol bus parengta Bendrijos sistema, kad būtų palaikomas investuotojų pasitikėjimas.“

5 Direktyvos 2001/77 1 straipsnyje buvo numatyta:

„Šios direktyvos tikslas – remti atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimą gaminant elektros energiją vidaus rinkoje ir padėti pamatus jo būsimai Bendrijos sistemai.“

6 Minėtos direktyvos 3 straipsnio 1 ir 2 dalyse buvo numatyta:

„1. Valstybės narės imasi atitinkamų priemonių skatinti didesnę elektros energijos, pagamintos iš atsinaujinančiosios energijos šaltinių, vartojimą laikydamosi šio straipsnio 2 dalyje nurodytų nacionalinių orientacinių rodiklių. Šios priemonės turi būti proporcingos siekiamam tikslui.

2. Ne vėliau kaip iki 2002 m. spalio 27 d. ir vėliau kas penkeri metai valstybės narės patvirtina ir paskelbia pranešimą, nustatantį nacionalinius orientacinius būsimo elektros, pagamintos iš atsinaujinančiosios energijos šaltinių, vartojimo rodiklius, išreikštus elektros vartojimo procentiniu dydžiu ateinantiems 10 metų. <...> Nustatydamos šiuos orientacinius rodiklius laikotarpiui iki 2010 m., valstybės narės:

— atsižvelgia į pamatines vertes priede,

— užtikrina, kad orientaciniai rodikliai derintųsi su visais nacionaliniais įsipareigojimais, prisiimtais Bendrijos prisiimtų klimato kaitos įsipareigojimų, laikantis Jungtinių Tautų Bendrosios klimato kaitos konvencijos Kioto protokolo, kontekste.“

7 Tos pačios direktyvos 4 straipsnio „Rėmimo schemas“ 1 dalyje buvo skelbiama:

„Nepažeisdama [EB sutarties] 87 ir 88 straipsnių, [Europos] Komisija įvertina, kaip taikomi valstybėse narėse naudojami mechanizmai, pagal kuriuos elektros gamintojas, remdamasis valdžios institucijų išleista teisės aktais, gauna tiesioginę ar netiesioginę paramą, ir kurie galėtų turėti poveikio varžant verslą, remiantis tuo, kad jie padeda siekti Sutarties 6 ir 174 straipsniuose nustatytų tikslų.“

8 Direktyvos 2001/77 7 straipsnyje „Tinklo sistemos klausimai“ buvo skelbiama:

„1. Nemenkindamos tinklo patikimumo ir saugumo palaikymo, valstybės narės imasi būtinų priemonių siekdamas užtikrinti, kad perdavimo sistemos operatoriai ir skirstymo sistemos operatoriai jų teritorijoje garantuotų elektros energijos, pagamintos iš atsinaujinančių energijos šaltinių, perdavimą ir skirstymą. Jos taip pat gali nustatyti pirmenybę elektros energijos, pagamintos iš atsinaujinančiųjų energijos šaltinių, gamintojams naudotis elektros tinklų sistema. Tvarkydamos reikalus, susijusius su gamybos įrenginiais, perdavimo sistemos operatoriai, kiek leidžia nacionalinė elektros energijos sistema, pirmenybę teikia gamybos įrenginiams, naudojančioms atsinaujinančiosios energijos šaltinius.

2. Valstybės narės sukuria teisinę bazę arba reikalauja, kad perdavimo sistemos operatoriai ir skirstymo sistemos operatoriai sudarytų ir paskelbtų standartines taisykles, reglamentuojančias sąnaudų padengimą atliekant techninius pertvarkymus, pavyzdžiui, jungimą į tinklą ir tinklo įtampos paaugstinimą, kurie yra reikalingi, kad nauji gamintojai, tiekiantys elektrą, pagamintą iš atsinaujinančiosios energijos šaltinių, galėtų būti įjungti į bendrą tinklą.

<...>

3. Prireikus valstybės narės gali reikalauti, kad perdavimo sistemos operatoriai ir skirstymo sistemos operatoriai padengtų visas šio straipsnio 2 dalyje minėtas sąnaudas arba jų dalį.

<...>

6. Valstybės narės užtikrina, kad elektros iš atsinaujinančiosios energijos šaltinių, ypač elektros, pagamintos iš atsinaujinančiosios energijos šaltinių periferijos regionuose, pvz., salų ir menkai apgyvendintuose regionuose, nediskriminuotų perdavimo ir skirstymo mokesčiai.

Prireikus valstybės narės sukuria teisinę bazę arba reikalauja iš perdavimo sistemos operatorių ir skirstymo sistemos operatorių užtikrinti, kad už atsinaujinančiosios energijos šaltinius naudojančių elektrinių pagamintos elektros energijos perdavimą ir skirstymą imami mokesčiai pasiteisintų elektrinei įsijungus į tinklą. Toks sąnaudų efektyvumas galėtų rasti dėl tiesioginio žemos įtampos tinklo naudojimo.

<...>“

Direktyva 96/92/EB

- 9 1996 m. gruodžio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 96/92/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių (OL L 27, 1997, p. 20; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 12 sk., 2 t., p. 3) 3, 15 ir 19 konstatuojamosiose dalyse buvo skelbiama:

„(3) kadangi šios direktyvos nuostatos neturėtų daryti įtakos Sutarties visapusiškam taikymui, o svarbiausia vidaus rinkos ir konkurencijos nuostatoms;

<...>

(15) kadangi Sutartyje yra nustatytos konkrečios taisyklės, ribojančios laisvą prekių judėjimą ir konkurenciją;

<...>

(19) kadangi valstybės narės, nustatydamos elektros energijos sektoriaus įmonėms komunalinių paslaugų teikimo įpareigojimus, turi pripažinti atitinkamas Sutarties taisykles taip, kaip jas aiškina Teisingumo Teismas“.

- 10 Minėtos direktyvos 1 straipsnyje išdėstyta:

„Ši direktyva nustato bendras elektros energijos gamybos, perdavimo ir paskirstymo taisykles. Ji nustato taisykles, susijusias su elektros energetikos sektoriaus struktūra ir veikimu, patekimu į rinką, kriterijais ir tvarka, taikoma kvietimams dalyvauti viešuose konkursuose, leidimų išdavimo tvarka ir sistemų eksploatavimu.“

- 11 Tos pačios direktyvos 2 straipsnyje buvo skelbiama:

„Šioje direktyvoje:

<...>

6) „paskirstymas“ – elektros energijos transportavimas vidutinės ir žemos įtampos paskirstymo sistemomis, siekiant pristatyti ją vartotojams;

<...>

15) „sistemos vartotojas“ – fizinis ar juridinis asmuo, tiekiantis elektros energiją arba kuriam ji tiekama perdavimo ar paskirstymo sistema;

<...>“

- 12 Direktyvos 96/92 3 straipsnyje buvo numatyta:

„1. Valstybės narės, remdamosi savo institucijų struktūra ir atsižvelgdamos į subsidiarumo principą, nepažeisdamos 2 dalies, garantuoja, kad siekdamos konkurencingos elektros energijos rinkos ir nediskriminuodamos šių įmonių teisių ir įsipareigojimų, elektros energijos įmonės veikia laikydamosi šios direktyvos principų. <...>

2. Atsižvelgdamos į Sutarties atitinkamas nuostatas, o ypač į jos 90 straipsnį, valstybės narės, vadovaudamosi bendrais ekonominiais interesais, elektros energijos sektoriaus įmonėms gali nustatyti viešųjų paslaugų teikimo išpareigojimus, reguliuojančius saugumą, taip pat ir saugų tiekimą, jo reguliarumą, kokybę ir kainą bei aplinkos apsaugą. Šie išpareigojimai turi būti aiškūs, suprantami, nediskriminuojantys ir patikimi; <...>

3. Valstybės narės gali nutarti netaikyti 5, 6, 17, 18 ir 21 straipsnių nuostatų, jeigu šių nuostatų taikymas teisiškai ar faktiškai trukdys vykdyti elektros energijos įmonėms nustatytus išpareigojimus dėl bendrų ekonominių interesų ir, jeigu tai nedarys tokios įtakos prekybos plėtojimui, kuri būtų priešinga Bendrijos interesams. Bendrijos interesai, remiantis šia direktyva ir Sutarties 90 straipsniu, be kita ko, apima įvykdžiusių tam tikrus reikalavimus vartotojų konkurenciją.“

13 Direktyvos 96/92 11 straipsnio 2 ir 3 dalyse buvo numatyta:

„2. Bet kuriuo atveju [paskirstymo tinklo valdytojas] nediskriminuoja sistemos vartotojų ar sistemos vartotojų kategorijų, ypač savo dukterinių įmonių ar akcininkų naudai.

3. Valstybė narė gali reikalauti, kad paskirstymo sistemos operatorius pirmenybę suteiktų įrenginiams, naudojančiams atsinaujinančius energijos šaltinius, atliekas arba gaminantiems tuo pačiu metu šilumą ir elektros energiją.“

14 Minėtos direktyvos 16 straipsnyje buvo skelbiama:

„Siekdamos sudaryti galimybes naudotis sistema, valstybės narės gali pasirinkti 17 ir (arba) 18 straipsnyje nurodytas procedūras. Abiejuose straipsniuose nurodyta tvarka įgyvendinama laikantis objektyvių, skaidrių ir nediskriminuojančių kriterijų.“

Direktyva 2003/54

15 Direktyva 2003/54 nuo 2011 m. kovo 3 d. panaikinta 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/72/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių (OL L 211, 2009, p. 55).

16 Direktyvos 2003/54 2, 4, 6, 7, 13, 15 ir 17 konstatuojamosiose dalyse buvo skelbiama:

„(2) [Direktyvos 96/92] taikymo patirtis parodė naudą, kurią gali teikti elektros energijos vidaus rinka, atsižvelgiant į efektyvumo padidėjimą, kainos sumažinimą, aukštesnius aptarnavimo standartus ir padidintą konkurencingumą. Tačiau išliko didelių trūkumų ir galimybių pagerinti rinkos veikimą, ypač reikia priimti konkrečias nuostatas, užtikrinančias vienodas elektros energijos gamybos sąlygas bei mažinančių dominavimo rinkoje ir agresyvaus pobūdžio veiklos riziką, taip pat užtikrinančių nediskriminacinius perdavimo ir paskirstymo tarifus, kai galimybė prisijungti prie tinklo suteikiama taikant tarifus, paskelbtus iki jų įsigaliojimo <...>

<...>

(4) Laisvės, kurios Europos piliečiams garantuojamos Sutartimi, t. y. laisvas prekių judėjimas, laisvė teikti paslaugas ir įsisteigimo laisvė, galimos tik visiškai atviros rinkos sąlygomis, kai vartotojams suteikiama galimybė laisvai rinktis savo tiekėjus, o tiekėjams – laisvai tiekti savo vartotojams.

<...>

(6) Kad veiktų konkurencija, prisijungimas prie tinklo turi būti nediskriminacinis, skaidrus ir nustatyta tinkama kaina.

(7) Siekiant užbaigti elektros energijos vidaus rinkos kūrimą, labai svarbu užtikrinti nediskriminuojančią prieigą prie perdavimo ar paskirstymo sistemų operatoriaus tinklo. <...>

<...>

(13) Reikia imtis papildomų priemonių, užtikrinančių skaidrius ir nediskriminuojančius prieigos prie tinklo tarifus. Šie tarifai visiems sistemos vartotojams turi būti taikomi nediskriminuojant.

<...>

(15) Veiksmingo reguliavimo, kurį atlieka viena ar kelios nacionalinės reguliavimo institucijos, buvimas yra svarbus veiksnys, garantuojant nediskriminacines prieigos prie tinklo sąlygas. <...> Šios institucijos turi būti kompetentingos nustatyti ar patvirtinti tarifus arba bent metodikas, kuriomis remiantis apskaičiuojami perdavimo ir paskirstymo tarifai. Siekiant išvengti netikslumo ir brangiai kainuojančių ir daug laiko užimančių ginčų, šiuos tarifus reikia paskelbti iki jų įsigaliojimo.

<...>

(17) Siekiant visiems rinkos dalyviams, taip pat ir naujai patenkantiems, užtikrinti veiksmingą rinkos prieinamumą, būtini nediskriminaciniai ir išlaidas atspindintys balansuojantys mechanizmai. <...>“

17 Direktyvos 2003/54 1 straipsnyje „Taikymo sritis“ buvo numatyta:

„Šia direktyva nustatomos bendros elektros energijos gamybos, perdavimo, paskirstymo ir tiekimo taisyklės. Joje nustatomos taisyklės, reglamentuojančios elektros energijos sektoriaus organizavimą ir funkcionavimą, patekimą į rinką, kriterijus ir tvarką, pagal kurią skelbiami konkursai, suteikiami leidimai ir eksploatuojamos sistemos.“

18 Minėtos direktyvos 2 straipsnyje buvo skelbiama:

„Šioje direktyvoje:

<...>

5) „paskirstymas“ – tai elektros energijos transportavimas labai aukštos, aukštos ir nelabai aukštos įtampos paskirstymo sistemomis, siekiant pristatyti jas vartotojams, išskyrus tiekimą;

<...>

18) „sistemos vartotojai“ – tai bet kurie fiziniai ar juridiniai asmenys, tiekiantys elektros energiją arba kuriems ji tiekama perdavimo ar paskirstymo sistema;

<...>“

19 Tos pačios direktyvos 3 straipsnyje „Viešųjų paslaugų įpareigojimai ir vartotojų apsauga“ buvo numatyta:

„1. Valstybės narės, remdamosi savo institucine struktūra ir laikydamosi subsidiarumo principo, užtikrina, kad, nepažeidžiant 2 dalies nuostatų, elektros energijos įmonės būtų eksploatuojamos laikantis šios direktyvos principų bei siekiant sukurti konkurencingą, saugią ir subalansuotą, atsižvelgiant į aplinkos apsaugą, elektros energijos rinką, bei nediskriminuoja šių įmonių, atsižvelgiant į jų teises ar įsipareigojimus.“

2. Pilnai atsižvelgdamos į atitinkamas Sutarties nuostatas, visų pirma į jos 86 straipsnį, valstybės narės, vadovaudamosi bendru ekonominiu interesu, elektros energijos įmonėms gali nustatyti viešųjų paslaugų teikimo įpareigojimus, susijusius su saugumu, įskaitant tiekimo saugumą, tiekimo reguliarumą, kokybę ir kainą, bei su aplinkos apsauga, įskaitant energijos efektyvumą ir klimato apsaugą. Tokie įpareigojimai turi būti aiškiai apibrėžti, skaidrūs, nediskriminaciniai, juos turi būti galima patikrinti, jie turi užtikrinti ES elektros energijos įmonėms vienodas galimybes teikti paslaugas nacionaliniams vartotojams. <...>

<...>

4. Kai numatyta mokėti finansinę kompensaciją, taikyti kitas kompensavimo formas ir išimtines teises, kurias valstybės narės suteikia, siekdamas, kad būtų vykdomi 2 ir 3 dalyse nustatyti įpareigojimai, tai daroma nediskriminuojant ir skaidriai.

<...>

8. Valstybės narės gali nuspręsti netaikyti 6, 7, 20 ir 22 straipsnių nuostatų, jeigu šių nuostatų taikymas teisiškai ar faktiškai trukdys vykdyti elektros energijos įmonėms nustatytus įsipareigojimus atsižvelgiant į bendrą ekonominį interesą ir, jeigu tai nedarys tokios įtakos prekybos plėtrai, kuri būtų priešinga Bendrijos interesams. Bendrijos interesai, laikantis šios direktyvos ir Sutarties 86 straipsnio, be kita ko, apima konkurenciją, kiek tai susiję su reikalavimus atitinkančiais vartotojais.

<...>“

20 Direktyvos 2003/54 14 straipsnyje buvo numatyta:

„<...>

2. Bet kuriuo atveju jis nediskriminuoja sistemos vartotojų ar sistemos vartotojų kategorijų, ypač savo susijusių įmonių naudai.

<...>

4. Valstybė narė gali reikalauti, kad, atlikdamas gamybos įrenginių dispečerinį valdymą, paskirstymo sistemos operatorius pirmenybę teiktų gamybos įrenginiams, naudojančiams atsinaujinančius energijos šaltinius ar atliekas, arba tuo pat metu gaminantiems šilumą ir elektros energiją.

<...>“

21 Pagal minėtos direktyvos 20 straipsnio 1 dalį:

„Valstybės narės užtikrina, kad būtų įgyvendinta paskelbtais tarifais pagrįsta sistema, pagal kurią trečiosioms šalims suteikiama prieiga prie perdavimo ir paskirstymo sistemų, taikoma visiems reikalavimus atitinkantiems vartotojams, ir kad ši sistema būtų taikoma objektyviai, nediskriminuojant sistemos vartotojų. Valstybės narės užtikrina, kad šie tarifai arba jų apskaičiavimo metodika būtų patvirtinta laikantis 23 straipsnio iki jų įsigaliojimo ir kad šie tarifai (jei patvirtinama vien tik metodika – ši metodika) būtų viešai paskelbti iki jų įsigaliojimo.“

22 Tos pačios direktyvos 23 straipsnyje buvo numatyta:

„<...>

2. Reguliavimo institucijos atsako už tai, kad iki jų įsigaliojimo būtų nustatyta ar patvirtinta bent ta metodika, pagal kurią apskaičiuojama ar nustatomos sąlygos, kuriomis:

a) suteikiama galimybė prisijungti ir prieiga prie nacionalinių tinklų, įskaitant perdavimo ir paskirstymo tarifus. <...>

<...>

4. Reguliavimo institucijoms suteikiama teisė reikalauti, kad perdavimo ir paskirstymo sistemos operatoriai, jei būtina, pakeistų 1, 2 ir 3 dalyse nurodytas sąlygas, tarifus, taisykles, mechanizmus ir metodiką, siekiant užtikrinti, kad jos būtų proporcingos ir taikomos nediskriminuojant.

<...>“

Flandrijos teisės aktai

Dekretas dėl elektros energijos

23 2000 m. liepos 17 d. *Vlaams decreet houdende de organisatie van de elektriciteitsmarkt* (Flandrijos dekretas dėl elektros energijos rinkos organizavimo; *Belgisch Staatsblad*, 2000 m. rugsėjo 22 d., p. 32166; toliau – Dekretas dėl elektros energijos) 2 straipsnyje numatyta:

„Šiame dekrete:

1° „paskirstymas“ – elektros energijos transportavimas paskirstymo tinklais siekiant ją tiekti klientams;

2° „paskirstymo tinklas“ – visos apibrėžtoje geografinėje teritorijoje esančios linijos, veikiančios esant nominaliai įtampai, lygiai arba mažesnei nei 70 kV, ir transformatorinės, perjungimo pultai, srovės transformavimo įrenginiai, taip pat pastotės ir kitos pagalbinės priemonės, būtinos elektros energijai paskirstyti regiono arba vietos lygiu;

<...>“

24 Dekreto dėl elektros energijos III skirsnyje „Prieiga prie paskirstymo tinklo“ esančiame 15 straipsnyje numatyta:

„Visas ekologiškai elektros energijai paskirstyti būtinas funkcijas, išskyrus prijungimą prie paskirstymo tinklo, tinklo valdytojas atlieka nemokamai.

Flandrijos vyriausybė gali numatyti pirmoje pastraipoje įtvirtintos nuostatos taikymo apribojimus.“

25 Dekreto dėl elektros energijos 15 straipsnis buvo panaikintas 2004 m. gruodžio 24 d. *Vlaams decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2005* (Flandrijos dekretas, kuriuo nustatomos įvairios 2005 m. biudžeto lydimosios priemonės; *Belgisch Staatsblad*, 2004 m. gruodžio 31 d., p. 87220) 61 straipsniu.

Nutarimai, kuriais skatinama žaliosios elektros energijos gamyba

- 26 Pirminės redakcijos 2001 m. rugsėjo 28 d. *Besluit van de vlaamse regering inzake de bevordering van elektriciteitsopwekking uit hernieuwbare energiebronnen* (Flandrijos vyriausybės nutarimas, kuriuo skatinama elektros energijos gamyba iš atsinaujinančių energijos šaltinių; *Belgisch Staatsblad*, 2001 m. spalio 23 d., p. 36778) 14 straipsnyje buvo numatyta:

„Kiekvienas tiekėjas kiekvieną mėnesį praneša atitinkamiems tinklo valdytojams, koks elektros energijos, gautos iš 8 straipsnio 1 dalyje nurodytų atsinaujinančių energijos šaltinių, kiekis kiekvienam klientui ir tinklo tarifo galiojimo laikotarpiu buvo tiekiamas jų paskirstymo tinkle.

Tinklo valdytojas, remdamasis pirmesneje pastraipoje nurodytu pranešimu, nemokamai atlieka [Dekreto dėl elektros energijos] 15 straipsnyje išvardytas funkcijas.

Institucija, įgaliota išduoti ekologiškos elektros energijos sertifikatus dėl atitinkamos gamybos vietos, pateikia reguliavimo institucijai pažymą, kuria užtikrinama, kad elektros energija, pagaminta ne Flandrijos regione, yra pagaminta iš 8 straipsnio 1 dalyje pateiktame sąraše nurodytų atsinaujinančių energijos šaltinių ir skirta Flandrijoje įsikūrusiam galutiniam klientui.

<...>“

- 27 Minėtame 14 straipsnyje, naujai suformuluotame pagal 2003 m. balandžio 4 d. *Vlaamse regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse regering van 28 september 2001* (Flandrijos vyriausybės nutarimas, kuriuo iš dalies keičiamas 2001 m. rugsėjo 28 d. Flandrijos vyriausybės nutarimas; *Belgisch Staatsblad*, 2003 m. balandžio 30 d., p. 23334; toliau – 2003 m. balandžio 4 d. nutarimas) 2 straipsnį, įsigaliojusiam 2003 m. balandžio 30 d., buvo numatyta:

„1. Pagal [Dekreto dėl elektros energijos] 15 straipsnio antrą pastraipą to paties dekreto 15 straipsnio pirmoje pastraipoje nurodytas nemokamas paskirstymas apribojamas taip, kad nemokamai paskirstoma tik elektros energija, tiekiamą iš gamybos įrenginių, prijungtų prie Flandrijos regione esančių paskirstymo tinklų.

2. Elektros energijos, pagamintos iš atsinaujinančių energijos šaltinių, nurodytų 8 straipsnyje, tiekėjas į tarpinę ir galutinę sąskaitą, skirtą galutiniam šios elektros energijos vartotojui, neįtraukia jokių jos paskirstymo mokesčių, nurodytų 15 straipsnio pirmoje pastraipoje.

<...>“

- 28 Gavusi *Essent Belgium* ieškinį dėl 2003 m. balandžio 4 d. nutarimo 2 straipsnio panaikinimo, *Raad van State* (Valstybės taryba, Belgija) sustabdė minėtos nuostatos įgyvendinimą 2004 m. sausio 12 d. sprendimu.
- 29 2001 m. rugsėjo 28 d. Flandrijos vyriausybės nutarimas, kuriuo skatinama elektros energijos gamyba iš atsinaujinančių energijos šaltinių, buvo panaikintas ir pakeistas 2004 m. kovo 5 d. *Besluit van de Vlaamse regering inzake de bevordering van elektriciteitsopwekking uit hernieuwbare energiebronnen* (Flandrijos vyriausybės nutarimas, kuriuo skatinama elektros energijos gamyba iš atsinaujinančių energijos šaltinių; *Belgisch Staatsblad*, 2004 m. kovo 23 d., p. 16296; toliau – 2004 m. kovo 5 d. nutarimas).

30 2004 m. kovo 5 d. nutarimo 18 straipsnyje numatyta:

„1. Pagal [Dekreto dėl elektros energijos] 15 straipsnio antrą pastraipą to paties dekreto 15 straipsnio pirmoje pastraipoje nurodytas nemokamas paskirstymas taikomas tik elektros energijai, tiekiamai galutiniams klientams, prisijungusiems prie Flandrijos regione esančio paskirstymo tinklo, pagamintai iš 15 straipsnyje nurodytų atsinaujinančių energijos šaltinių gamybos įrenginiuose, iš kurių elektros energija tiesiogiai tiekama į Belgijoje esantį paskirstymo tinklą.

2. Elektros energijos, nurodytos 1 dalyje, tiekėjas į galutinę sąskaitą galutiniam šios elektros energijos vartotojui neįtraukia jokių jos paskirstymo mokesčių, nurodytų [Dekreto dėl elektros energijos] 15 straipsnio pirmoje pastraipoje.

<...>“

31 Gavusi *Essent Belgium* ieškinį dėl 2004 m. kovo 5 d. nutarimo 18 straipsnio panaikinimo, *Raad van State* (Valstybės taryba, Belgija) sustabdė minėtos nuostatos įgyvendinimą 2004 m. gruodžio 23 d. sprendimu.

32 Panaikinus Dekreto dėl elektros energijos 15 straipsnį 2004 m. gruodžio 24 d. Dekretu, kuriuo nustatomos įvairios 2005 m. biudžeto lydimosios priemonės, 2004 m. kovo 5 d. nutarimo 18 straipsnis buvo panaikintas 2005 m. kovo 25 d. *Besluit van de Vlaamse regering* (Flandrijos vyriausybės nutarimas; *Belgisch Staatsblad*, 2005 m. gegužės 27 d., p. 24763) nuo 2005 m. sausio 1 d.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

33 *Essent Belgium* tiekia Flandrijos regiono įmonėms ir privatiems klientams elektros energiją, kurią ji iš esmės importuoja iš Nyderlandų ir kuri, kaip ji teigia, yra žalioji elektros energija.

34 *Essent Belgium*, manydama, kad patyrė žalos dėl to, kad tokiai iš kitos valstybės narės importuotai žaliajai elektros energijai, 2003 m. balandžio 4 d. ir 2004 m. kovo 5 d. nutarimais (toliau – pagrindinėje byloje nagrinėjami regiono teisės aktai) padarius pakeitimų, netaikoma nemokamo paskirstymo į Flandrijoje esantį paskirstymo tinklą sistema, kuria ji naudojosi anksčiau, pareiškė ieškinį *Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg te Brussel* (Briuselio pirmosios instancijos teismas, bylas nagrinėjantis nyderlandų kalba, Belgija), kuriuo iš esmės prašoma priteisti iš Flandrijos regiono pervesti jai 15 958 252 eurus minėtai žalai atlyginti.

35 Be to, *Essent Belgium* įtraukė į bylą *Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt* (VREG) (Flandrijos elektros ir dujų rinkos reguliavimo institucija, toliau – VREG), organą, kompetentingą priimti sprendimus dėl paskirstymo tarifų, taip pat kelis paskirstymo tinklo valdytojus, kurie iš jos reikalavo padengti paskirstymo išlaidas, tam, kad sprendimai, kurie bus priimti, būtų taikomi ir šioms kitoms šalims.

36 Grįsdama ieškinį *Essent Belgium*, be kita ko, tvirtina, kad, priimdamas pagrindinėje byloje nagrinėjamus regiono teisės aktus, Flandrijos regionas pažeidė Sąjungos teisę, visų pirma SESV 18 ir 34 straipsnius ir Direktyvos 96/92 3 straipsnio 1 dalį bei 11 straipsnio 2 dalį.

37 Būtent atsižvelgdamas į šias aplinkybes *Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg te Brussel* (Briuselio pirmosios instancijos teismas, bylas nagrinėjantis nyderlandų kalba) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

- „1. Ar EB 28 ir 30 straipsnius reikia aiškinti taip, kad jais draudžiami valstybės narės teisės aktai, šiuo atveju Dekretas dėl elektros energijos, siejamas su 2003 m. balandžio 4 d. nutarimu, pagal kuriuos nemokamai paskirstoma tik žalioji elektros energija iš gamybos įrenginių, prijungtų prie Flandrijos regione esančių paskirstymo tinklų, o žalioji elektros energija iš gamybos įrenginių, neprijungtų prie Flandrijos regione esančių paskirstymo tinklų, negali būti paskirstoma nemokamai?
2. Ar EB 28 ir 30 straipsnius reikia aiškinti taip, kad jais draudžiami valstybės narės teisės aktai, šiuo atveju Dekretas dėl elektros energijos, siejamas su 2004 m. kovo 5 d. nutarimu, kurį taiko VREG, pagal kuriuos nemokamai gali būti paskirstoma tik žalioji elektros energija iš gamybos įrenginių, iš kurių elektra tiesiogiai tiekama į Belgijoje esantį paskirstymo tinklą, o elektros energija iš gamybos įrenginių, iš kurių elektros energija tiesiogiai netiekama į Belgijoje esantį paskirstymo tinklą, negali būti paskirstoma nemokamai?
3. Ar 1 ir 2 klausimuose nurodyti nacionalinės teisės aktai suderinami su lygybės principu ir diskriminacijos draudimu, kurie, be kita ko, įtvirtinti EB 12 straipsnyje ir klostantis bylos aplinkybėms galiojusios Direktyvos 2003/54 3 straipsnio 1 ir 4 dalyse?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl priimtinumų

- 38 Savo trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, be kita ko, klausia, ar Direktyvos 2003/54 3 straipsnio 1 ir 4 dalys turi būti aiškinamos taip, kad jomis draudžiami teisės aktai, kaip antai pagrindinėje byloje nagrinėjami regiono teisės aktai.
- 39 Šiuo klausimu primintina, kad pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnio c punktą prašyme priimti prejudicinį sprendimą turi būti išdėstytos priežastys, paskatinusios prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantį teismą kelti klausimą dėl Sąjungos teisės nuostatų išaiškinimo, ir nurodytas ryšys, kurį jis nustatė tarp šių nuostatų ir pagrindinėje byloje taikomų nacionalinės teisės aktų.
- 40 Šiuo atveju sprendime pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą nėra jokio paaiškinimo dėl priežasčių, dėl kurių prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kilo klausimų dėl Direktyvos 2003/54 3 straipsnio 4 dalies aiškinimo. Be to, faktinio ir nacionalinio reglamentavimo pagrindo aprašymas, pateiktas tame sprendime, neleidžia suprasti, kaip minėta Sąjungos teisės nuostata gali daryti kokią nors įtaką pagrindinėje byloje nagrinėjamam ginčui.
- 41 Taigi, nors Direktyvos 2003/54 3 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta, kad kai numatyta mokėti finansinę kompensaciją, taikyti kitas kompensavimo formas ir išimties teises, kurias valstybės narės suteikia, siekdamas, kad būtų vykdomi viešųjų paslaugų įpareigojimai, tai daroma nediskriminuojant ir skaidriai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nenurodo jokios kompensavimo formos ar išimtinių teisių, kurias pagrindinėje byloje nagrinėjami teisės aktai numato elektros energijos paskirstytojams, kad jiems būtų kompensuota numatyta nemokamo žaliosios elektros energijos paskirstymo pareiga. Iš minėto sprendimo juo labiau nematyti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamas ginčas susijęs su tokiu kompensavimu ar išimtinėmis teisėmis.
- 42 Atsižvelgiant į tai, trečiasis klausimas turi būti pripažintas nepriimtiniu tiek, kiek jis susijęs su Direktyvos 2003/54 3 straipsnio 4 dalies aiškinimu.

Dėl esmės

Pirminės pastabos

- 43 Tai, kad nacionalinis teismas formaliai pateikė prejudicinį klausimą, nurodydamas tam tikras Sąjungos teisės nuostatas, netrukdo Teisingumo Teismui pateikti šiam teismui išsamaus išaiškinimo, kuris gali būti naudingas sprendimui jo nagrinėjamoje byloje priimti, neatsižvelgiant į tai, ar prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas apie tai užsimena savo pateiktuose klausimuose. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas turi iš visos nacionalinio teismo pateiktos informacijos, ypač iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvuojamosios dalies, atrinkti aiškintinus Sąjungos teisės klausimus, atsižvelgdamas į bylos dalyką (žr., be kita ko, 2009 m. spalio 27 d. Sprendimo *ČEZ*, C-115/08, EU:C:2009:660, 81 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).
- 44 Šiuo atveju iš sprendimo pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad savo ieškiniu pagrindinėje byloje *Essent Belgium* iš esmės prašo atlyginti žalą, kurią ji patyrė dėl to, kad nebegalėjo pasinaudoti nemokamo žaliosios elektros energijos paskirstymo sistema, Flandrijos regiono teisės aktuose numatyta Flandrijos regione esančių paskirstymo tinklų valdytojams, paskirstydama iš kitos valstybės narės, ne Belgijos Karalystės, importuotą žaliąją elektros energiją. *Essent Belgium* tvirtina taip netekusi galimybės pasinaudoti šia sistema laikotarpiais atitinkamai: pirma, nuo 2003 m. balandžio 30 d. (2003 m. balandžio 4 d. nutarimo įsigaliojimo data) iki 2004 m. sausio 12 d. (data, nuo kurios minėtas nutarimas buvo sustabdytas *Raad van State* (Valstybės taryba)) ir, antra, nuo 2004 m. kovo 23 d. (2004 m. kovo 5 d. nutarimo įsigaliojimo data) iki 2004 m. gruodžio 31 d. (Dekreto dėl elektros energijos 15 straipsnio panaikinimo data).
- 45 Atsižvelgiant tiek į aprašytą pagrindinės bylos dalyką, tiek į laikotarpį, su kuriuo ji susijusi, reikia pažymėti, kad, norint atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo klausimus, reikia, kiek tai susiję su Sąjungos teise, atsižvelgti ne į Direktyvos 2003/54 3 straipsnio 1 dalį, bet į kitas minėtos direktyvos nuostatas ir, be to, į direktyvų 96/92 ir 2001/77 nuostatas.
- 46 Pirma, kiek tai susiję su direktyvomis 96/92 ir 2003/54 dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, visų pirma iš Direktyvos 2003/54 29–31 straipsnių matyti, kad ji įsigaliojo tik 2003 m. rugpjūčio 4 d. ir turėjo būti vėliausiai perkelta 2004 m. liepos 1 d., t. y. Direktyvos 96/92 panaikinimo datą, todėl pastaroji, kuria, be kita ko, rėmėsi Flandrijos regionas ir VREG savo pastabose Teisingumo Teismui ir kurios pažeidimą, be kita ko, nurodė *Essent*, grįsdama savo ieškinį pagrindinėje byloje, taikytina *ratione temporis*, kiek tai susiję su laikotarpio dalimi, nagrinėjama pagrindinėje byloje.
- 47 Antra, dėl *ratione materiale* aspekto reikia pažymėti, kad, atsižvelgiant į šio sprendimo 44 punkte primintą pagrindinės bylos dalyką, nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas savo trečiajame klausime remiasi Direktyvos 2003/54 3 straipsnio 1 dalimi, draudžiančia bet kokią diskriminaciją, kiek tai susiję su elektros energijos įmonės teisėmis ir pareigomis, minėtoje direktyvoje yra nuostata, t. y. jos 20 straipsnio 1 dalis, kurioje konkrečiau reglamentuojama valstybių narių pareiga užtikrinti nediskriminavimą dėl priegios prie paskirstymo tinklo ir tokiai priegiai taikomų, be kita ko, tarifinių sąlygų. Taigi šios bylos aplinkybėmis reikia atsižvelgti į pastarąją nuostatą.
- 48 Dėl Direktyvos 96/92 pažymėtina, kad dėl analogiškų priežasčių reikia atsižvelgti ne į jos 3 straipsnio 1 dalį, kurios turinys iš esmės atitinka Direktyvos 2003/54 3 straipsnio 1 dalies turinį, bet į jos 16 straipsnį, kuriame taip pat numatytos nediskriminacinės priegios prie paskirstymo tinklų sąlygos.
- 49 Be to, atsižvelgiant į tai, kad Flandrijoje esantys paskirstymo tinklų valdytojai pagal pagrindinėje byloje nagrinėjamus regiono teisės aktus įpareigoti nemokamai paskirstyti žaliąją elektros energiją, perduotą tiesiogiai minėtiems tinklams ar Belgijoje esantiems paskirstymo tinklams, reikia taip pat atsižvelgti į Direktyvos 2003/54 3 straipsnio 2 ir 8 dalis, reglamentuojančias viešųjų paslaugų įpareigojimus,

kuriuos valstybės narės gali nustatyti elektros energijos sektoriaus įmonėms ir kurie susiję, be kita ko, su aplinkos apsauga, įskaitant klimato apsaugą. Tai taikytina ir analogiškomis Direktyvos 96/92 3 straipsnio 2 ir 3 dalių nuostatomis.

- 50 Antra, atsižvelgiant į šio sprendimo 44 punkte primintą pagrindinės bylos dalyką, taip pat reikia, turint omenyje žaliosios elektros energijos gamybos skatinimo tikslus, kurių siekiama pagrindinėje byloje nagrinėjama regiono teisės aktais, atsižvelgti į Direktyvos 2001/77 3, 4 ir 7 straipsnius, kurių konkretus tikslas yra skatinti tokios gamybos augimą elektros energijos vidaus rinkoje.
- 51 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, manytina, kad savo klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar EB 12, 28 ir 30 straipsnių, taip pat Direktyvos 2003/54 3 straipsnio 2 ir 8 dalių ir 20 straipsnio 1 dalies, Direktyvos 96/62 3 straipsnio 2 ir 3 dalių bei 16 straipsnio ir Direktyvos 2001/77 3, 4 ir 7 straipsnių nuostatos turi būti aiškinamos taip, kad jomis draudžiami teisės aktai, kaip antai pagrindinėje byloje nagrinėjami regiono teisės aktai, kuriais numatyta nemokamo žaliosios elektros energijos paskirstymo sistema susijusiame regione esančiuose paskirstymo tinkluose ir pagal kuriuos ši sistema taikoma tik, kalbant apie pirmąjį teisės aktą, žaliajai elektros energijai, į minėtus paskirstymo tinklus tiesiogiai perduodamai gamybos įrenginiais, ir, kalbant apie antrąjį teisės aktą, žaliajai elektros energijai, tiesiogiai perduodamai tokiais įrenginiais į paskirstymo tinklus, esančius valstybėje narėje, kuriai priklauso minėtas regionas, todėl ji netaikoma iš kitų valstybių narių importuotai žaliajai elektros energijai.

Dėl Direktyvos 2001/77

- 52 Kadangi pagrindinėje byloje nagrinėjama regiono teisės aktais siekiama, įgyvendinant nemokamą žaliosios elektros energijos paskirstymo sistemą, skatinti tokios elektros energijos gamybą, juos reikia aiškinti visų pirma atsižvelgiant į Direktyvos 2001/77 nuostatas.
- 53 Iš tiesų, iš šios direktyvos 1, 3, 4 ir 7 straipsnių matyti, kad jos tikslas yra būtent skatinti atsinaujinančių energijos šaltinių prisidėjimą prie elektros energijos gamybos elektros vidaus rinkoje ir šiuo aspektu juose yra nuostatų, susijusių su nacionaliniais paramos žaliosios elektros energijos gamybai mechanizmais, taip pat su tokios elektros energijos patekimo į paskirstymo tinklus sąlygomis.
- 54 Šiuo aspektu visų pirma reikia pažymėti, kad pagal minėtos direktyvos 1–3 konstatuojamąsias dalis toks atsinaujinančių energijos išteklių rėmimas, kuris Sąjungoje laikomas prioritėtinu, grindžiamas, be kita ko, tuo, kad tokių energijos išteklių naudojimu prisidedama prie aplinkos apsaugos ir tvarios plėtros, ir tuo, kad taip gali būti prisidedama prie energijos tiekimo saugumo ir įvairovės užtikrinimo ir sudaromos sąlygos greičiau pasiekti Kioto protokolo tikslus (šiuo klausimu žr. 2013 m. rugsėjo 26 d. Sprendimo *IBV & Cie*, C-195/12, EU:C:2013:598, 56 punktą).
- 55 Kaip matyti iš Direktyvos 2001/77 14 konstatuojamosios dalies, Sąjungos teisės aktų leidėjas, priimdamas šį teisės aktą, manė, kad tinkamo įvairių atsinaujinančiosios energijos šaltinių rėmimo mechanizmų, kuriuos taiko valstybės narės, veikimo užtikrinimas nacionaliniu lygmeniu yra svarbi priemonė įgyvendinat šia direktyva siekiamą tikslą tam, kad būtų palaikomas investuotojų pasitikėjimas, kol bus parengta Bendrijos sistema.
- 56 Minėtos direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje pabrėžiama, kad tokie mechanizmai padeda siekti EB 6 straipsnyje ir 174 straipsnio 1 dalyje nustatytų tikslų, o pastarojoje nuostatoje išvardijami Sąjungos politikos tikslai aplinkos apsaugos srityje (šiuo klausimu žr. 2013 m. rugsėjo 26 d. Sprendimo *IBV & Cie*, C-195/12, EU:C:2013:598, 59 ir 60 punktus).

- 57 Minėtoje nuostatoje numatyta išlaikyti, saugoti ir gerinti aplinkos kokybę, saugoti žmonių sveikatą, apdairiai ir racionaliai naudoti gamtos išteklius ir remti tarptautinio lygio priemonės, skirtas regioninėms ar pasaulinėms aplinkos problemoms spręsti (2013 m. rugsėjo 26 d. Sprendimo *IBV & Cie*, C-195/12, EU:C:2013:598, 60 punktas).
- 58 Antra, dėl galimos atsinaujinančių energijos šaltinių rėmimo mechanizmų formos nacionaliniu lygiu reikia pažymėti, kad Direktyvos 2001/77 14 konstatuojamojoje dalyje tik išvardytos įvairios priemonės, kurias šiam tikslui paprastai naudoja valstybės narės, t. y. žalieji sertifikatai, pagalba investicijoms, atleidimas nuo mokesčių ar jų sumažinimas, mokesčių grąžinimas ir tiesioginio kainų rėmimo sistemos (2014 m. lapkričio 26 d. Sprendimo *Green Network*, C-66/13, EU:C:2014:2399, 52 punktas ir jame nurodyta teismų praktika).
- 59 Minėtos direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje tik nurodyta, kad nacionalinių paramos mechanizmų, kurių imtis skatina Sąjungos teisės aktų leidėjas, tikslas yra sudaryti galimybes žaliosios elektros energijos gamintojams pasinaudoti tiesiogine ar netiesiogine pagalba.
- 60 Iš to matyti, be kita ko, kad Direktyva 2001/77 suteikia valstybėms narėms didelę diskreciją nustatyti ir įgyvendinti tokias rėmimo schemas žaliosios elektros energijos gamintojams (2014 m. lapkričio 26 d. Sprendimo *Green Network*, C-66/13, EU:C:2014:2399, 54 punktas ir jame nurodyta teismų praktika).
- 61 Šiuo atveju neatlygintinas paskirstymas, numatytas pagrindinėje byloje nagrinėjamuose regiono teisės aktuose, nėra nei lengvata, nei parama, suteikta tiesiogiai žaliosios elektros energijos gamintojams, nes šiuo neatlygintinu paskirstymu visų pirma naudojasi tiekėjai ir todėl iš principo vartotojai. Taigi, tik netiesiogiai nemokama prieiga prie paskirstymo tinklų prireikus galėtų taip pat būti paramos šaltinis minėtiems gamintojams ir dėl to būti priskirta Direktyvos 2001/77 4 straipsnio 1 dalies taikymo sričiai.
- 62 Tačiau šiuo aspektu reikia atsižvelgti ir į tai, kaip matyti iš Direktyvos 2001/77 3 straipsnio 1 ir 2 dalių, kad nacionaliniais elektros energijos gamintojų rėmimo mechanizmais, numatytais Direktyvos 2001/77 4 straipsnyje, kurie skirti, be kita ko, tam, kad būtų prisidėta prie valstybių narių vykdomo atitinkamų nacionalinių orientacinių rodiklių, joms numatytų minėtu 3 straipsniu, įgyvendinimo, iš principo turi būti didinama žaliosios elektros energijos vidaus gamyba (šiuo klausimu žr. 2014 m. lapkričio 26 d. Sprendimo *Green Network*, C-66/13, EU:C:2014:2399, 56 ir 57 punktus ir juose nurodytą teismų praktiką).
- 63 Be to, kaip matyti iš Direktyvos 2001/77 3 straipsnio 1 dalies, tokie mechanizmai šiuo aspektu turi būti, kaip ir visos kitos valstybių narių priimtoms priemonės siekiant laikytis minėtų nacionalinių orientacinių rodiklių, proporcingi siekiamam tikslui.
- 64 Be to, reikia priminti, jog iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad Direktyvos 2001/77 4 straipsnyje numatytos nacionalinės žaliosios elektros energijos gamybos paramos schemas turi tenkinti EB 28 ir 30 straipsniuose numatytus reikalavimus (šiuo aspektu žr., be kita ko, 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimą *Essent Belgium*, C-204/12–C-208/12, EU:C:2014:2192).
- 65 Šiomis sąlygomis, kadangi, be kita ko, dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamų regiono teisės aktų vertinimo pagal minėtas Sutarties nuostatas (minėtas vertinimas bus vėliau nagrinėjamas šioje byloje) prireikus gali tekti šiuos teisės aktus nagrinėti atsižvelgiant į šio sprendimo 63 punkte minėtą proporcingumo principą, iš minėto principo galinčių išplaukti reikalavimų nagrinėjimą reikia perkelti į vėlesnį analizės etapą.
- 66 Trečia, dėl Direktyvos 2001/77 7 straipsnio nuostatų, susijusių su įvairiais tinklų klausimais, reikia pažymėti, pirma, kad, priešingai, nei šiuo aspektu savo pastabose tvirtino Flandrijos regionas ir VREG, šio 7 straipsnio 3 dalis ir 6 dalies antroji pastraipa negali pateisinti atrankinių nemokamo paskirstymo priemonių, kaip antai tų, kurias numato pagrindinėje byloje nagrinėjami regiono teisės aktai.

- 67 Iš tiesų, minėtos direktyvos 7 straipsnio 3 dalyje reglamentuojamos ne paskirstymo sąnaudos, bet sąnaudos, susijusios su techniniais pertvarkymais, pavyzdžiui, jungimu į tinklą ir tinklo įtampos paaukštinimu, kurie reikalingi, kad nauji žaliosios elektros energijos gamintojai galėtų būti prijungti prie bendro tinklo. To paties 7 straipsnio 6 dalies antroje pastraipoje tik numatytas atsižvelgimas, nustatant žaliosios elektros energijos paskirstymo sąnaudas, į sąnaudų sumažinimą dėl įrenginių, naudojančių atsinaujinančios energijos šaltinius, prijungimo prie tinklo. Tačiau nebuvo nei nustatyta, nei ginčijama, kad toks yra pagrindinėje byloje nagrinėjamų regiono teisės aktų, kuriuose tik numatytas nemokamas žaliosios elektros energijos paskirstymas siekiant skatinti pastarosios gamybos didėjimą, tikslas.
- 68 Antra, kalbant apie Direktyvos 2001/77 7 straipsnio 6 dalies pirmą pastraipą, į kurią, be kita ko, darė nuorodą generalinis advokatas savo išvados 57, 62 ir 74 punktuose, žinoma, reikia pažymėti, kad šioje nuostatoje numatyta, jog valstybės narės turi prižiūrėti, kad paskirstymo mokesčių nustatymas nesukeltų jokios diskriminacijos, kiek tai susiję su žaliaja elektros energija.
- 69 Tačiau, nesant būtinybės nustatyti, ar minėta nuostata, kiek ji draudžia diskriminaciją dėl žaliosios elektros energijos, turi būti aiškinama taip, kad ji numato ir nevienodą skirtingos žaliosios elektros energijos vertinimą, atsižvelgiant, be kita ko, į jos atitinkamą kilmę, reikia pažymėti, kad Direktyvos 96/92 16 straipsnyje ir Direktyvos 2003/54 20 straipsnio 1 dalyje, kurie bus nagrinėjami vėliau, yra nuostatų, konkrečiai susijusių su tiekėjų prieiga prie paskirstymo tinklų nediskriminacinėmis sąlygomis, ypač dėl tarifų. Kadangi minėtų nuostatų taikymas pagrindinės bylos aplinkybėmis šiuo atveju yra aiškus, pakanka į jas atsižvelgti.

Dėl direktyvų 96/92 ir 2003/54

- 70 Kadangi pagrindinė byla susijusi su paskirstymo sąnaudomis, kurias padengti įpareigota *Essent Belgium*, nes ji, kaip tiekėja, naudoja paskirstymo tinklus, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 96/92 2 straipsnio 6 punktą ir Direktyvos 2003/54 2 straipsnio 5 punktą, sąnaudos, kurios, suinteresuotojo asmens teigimu, yra diskriminacinės dėl to, kad jis nebegali pasinaudoti, priešingai nei tiekėjai, parduodantys nacionalinės kilmės žaliąją elektros energiją, nemokamo žaliosios elektros energijos paskirstymo sistema, taikoma paskirstytojams pagal pagrindinėje byloje nagrinėjamus regiono teisės aktus, taip pat reikia atsižvelgti, kaip buvo nurodyta šio sprendimo 47–49 punktuose, į tam tikras minėtų direktyvų nuostatas.
- Dėl Direktyvos 96/92 16 straipsnio ir Direktyvos 2003/54 20 straipsnio 1 dalies, susijusių su nediskriminacine prieiga prie paskirstymo tinklų
- 71 Direktyvos 2003/54 20 straipsnio 1 dalyje skelbiama, be kita ko, kad valstybės narės užtikrina, kad būtų įgyvendinta „paskelbtais tarifais pagrįsta sistema, pagal kurią trečiosioms šalims suteikiama prieiga prie perdavimo ir paskirstymo sistemų, taikoma visiems reikalavimus atitinkantiems vartotojams, ir kad ši sistema būtų taikoma objektyviai, nediskriminuojant sistemos vartotojų“.
- 72 Šiuo aspektu dėl, pirma, sąvokos „prieiga prie tinklo“, kaip ji suprantama pagal minėtą nuostatą, Teisingumo Teismas patikslino, kad ji suprantama ne kaip fizinio ryšio su tinklu sukūrimas, bet kaip teisė naudotis elektros energijos tinklais (šiuo klausimu žr. 2008 m. spalio 9 d. Sprendimo *Sabatauskas ir kt.*, C-239/07, EU:C:2008:551, 42 punktą).
- 73 Sąvoka „prieiga“ susijusi su aprūpinimu elektros energija, įskaitant paslaugos sąnaudas. Šiuo aspektu Direktyvos 2003/54 2, 6, 13, 15 ir 17 konstatuojamosiose dalyse pažymima, be kita ko, kad minėta prieiga turi būti už tinkamą kainą ir taikant nediskriminacinius tarifus siekiant užtikrinti visiems rinkos dalyviams veiksmingą rinkos prieinamumą (šiuo klausimu žr. 2008 m. spalio 9 d. Sprendimo *Sabatauskas ir kt.*, C-239/07, EU:C:2008:551, 40 punktą).

- 74 Kita vertus, kalbant apie sąvoką „trečiosios šalys“, kaip ji suprantama pagal tą pačią Direktyvos 2003/54 20 straipsnio 1 dalį, reikia priminti, kad pačiame minėtos nuostatos tekste ši sąvoka patikslinama vartojant ir „sistemos vartotojų“ sąvoką, kuri apibrėžta direktyvos 2 straipsnio 18 punkte ir kuri reiškia bet kuriuos fizinius ar juridinius asmenis, tiekiančius elektros energiją arba kuriems ji tiekama perdavimo ar paskirstymo sistema (žr. 2008 m. spalio 9 d. Sprendimo *Sabatauskas ir kt.*, C-239/07, EU:C:2008:551, 44 punktą).
- 75 Tarp minėtų vartotojų yra elektros energijos tiekėjai, o Teisingumo Teismas, be kita ko, patikslino, jog tam, kad reikalavimus atitinkantys klientai galėtų, kaip pabrėžta ir Direktyvos 2003/54 4 konstatuojamojoje dalyje, laisvai pasirinkti savo tiekėjus, jie turi turėti prieigą prie paskirstymo tinklų, kuriais elektros energija pasiekia klientus (šiuo klausimu žr. 2008 m. spalio 9 d. Sprendimo *Sabatauskas ir kt.*, C-239/07, EU:C:2008:551, 32, 33 ir 43 punktus).
- 76 Galiausiai reikia priminti, kad Direktyvos 2003/54 20 straipsnyje numatyta laisva trečiųjų šalių prieiga prie elektros energijos perdavimo ir paskirstymo sistemų yra viena iš esminių priemonių, kurias valstybės narės privalo įgyvendinti, kad būtų užbaigtas elektros energijos vidaus rinkos kūrimas (žr. 2008 m. spalio 9 d. Sprendimo *Sabatauskas ir kt.*, C-239/07, EU:C:2008:551, 33 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).
- 77 Kalbant apie Direktyvą 96/92 reikia priminti, kad, kaip matyti iš jos 16 straipsnio, jei dėl prieigos prie elektros energijos paskirstymo tinklo valstybės narės gali laisvai pasirinkti prieigos prie tinklo ar vienintelio pirkėjo procedūrą, atitinkamai numatytas šios direktyvos 17 ir 18 straipsniuose, minėtos dvi procedūros turėjo būti įgyvendintos laikantis objektyvių, skaidrių ir nediskriminacinių kriterijų.
- 78 Taigi, minėtu 16 straipsniu draudžiama valstybėms narėms organizuoti prieigą prie paskirstymo tinklo diskriminaciniu būdu, o toks draudimas apskritai apima bet kokią diskriminaciją, taigi ir galimą diskriminaciją dėl sąnaudų, kurios turi būti padengtos už paskirstymo tinklo naudojimą (šiuo klausimu žr. 2005 m. balandžio 14 d. Sprendimo *AEM ir AEM Torino*, C-128/03 ir C-129/03, EU:C:2005:224, 59 punktą ir 2005 m. birželio 7 d. Sprendimo *VEMW ir kt.*, C-17/03, EU:C:2005:362, 36, 45 ir 46 punktus).
- 79 Dėl klausimo, ar regiono teisės aktais, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, diskriminuojama pažeidžiant minėtą Direktyvos 96/92 16 straipsnį ir minėtą Direktyvos 2003/54 20 straipsnio 1 dalį, reikia priminti, kad pastarosios nuostatos, kuriomis reikalaujama, kad valstybės veiksmai suteikiant prieigą prie tinklo būtų nediskriminaciniai, yra ypatinga bendro lygybės principo išraiška (dėl Direktyvos 96/92 16 straipsnio žr. 2005 m. birželio 7 d. Sprendimo *VEMW ir kt.*, C-17/03, EU:C:2005:362, 47 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).
- 80 Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką nediskriminavimo principas reikalauja, kad panašios situacijos nebūtų vertinamos skirtingai, nebent toks vertinimas yra pateisinamas objektyviomis priežastimis (žr., be kita ko, 2005 m. birželio 7 d. Sprendimo *VEMW ir kt.*, C-17/03, EU:C:2005:362, 48 punktą).
- 81 Dėl pastarojo aspekto reikia priminti, kad nevienodas vertinimas yra pateisinamas, jeigu pagrįstas objektyviu ir tinkamu kriterijumi, t. y. jeigu jis susijęs su nagrinėjamu teisės aktu siekiamu teisėtu tikslu ir jei toks nevienodas vertinimas yra proporcingas tokiu vertinimu siekiamam tikslui (žr., be kita ko, 2008 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Arcelor Atlantique ir Lorraine ir kt.*, C-127/07, EU:C:2008:728, 47 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).
- 82 Šiuo atveju, nors pagrindinėje byloje nagrinėjami regiono teisės aktai vienodai taikomi visiems elektros energijos tiekėjams, kurie naudojami atitinkamame regione esančiu paskirstymo tinklu, tačiau pagal juos neatleidžiama nuo šių tiekėjų tiekto žaliosios elektros energijos paskirstymo mokesčių, nebent ši elektros energija yra žalioji elektros energija, tiesiogiai perduota tokiam tinklui ar paskirstymo tinklui,

esančiam valstybėje narėje, kuriai šis regionas priklauso, nevienodai vertinami elektros energijos tiekėjai, be kita ko, atsižvelgiant, kaip nurodo *Essent Belgium* pagrindinėje byloje, į žaliosios elektros energijos, kurią parduoda tiekėjai, kilmę.

- 83 Visų pirma pažymėtina, kad, priešingai, nei tvirtina Flandrijos regionas ir VREG, Direktyvos 96/92 11 straipsnio 3 dalimi ir Direktyvos 2003/54 14 straipsnio 4 dalimi neturėtų būti remiamasi siekiant pateisinti nevienodą vertinimą. Iš tiesų, minėtos nuostatos nesusijusios su paskirstymo sąnaudų padengimu, jose tik numatyta, jog valstybė narė gali reikalauti, kad tinklo valdytojai, kai jie naudojami gamybos įrenginiais, suteiktų prioritetą, be kita ko, žaliąją elektros energiją gaminantiems įrenginiams.
- 84 Tokiu atveju pagrindinėje byloje nagrinėjama regiono teisės aktais siekiamo tikslo, t. y. skatinti žaliosios elektros energijos gamybą, teisėtumas nekelia abejonių. Šiuo aspektu reikia, be kita ko, priminti, kad atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimas elektros energijos gamybai yra naudingas aplinkos apsaugai, nes jis prisideda prie šiltnamio efektą sukeliančių dujų, kurios yra viena pagrindinių klimato kaitos, su kuria išipareigojo kovoti Sąjunga ir valstybės narės, priežasčių, mažinimo (žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *Essent Belgium*, C-204/12–C-208/12, EU:C:2014:2192, 91 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).
- 85 Todėl kyla klausimas, ar minėtas tikslas gali pateisinti minėtą nevienodą vertinimą, t. y. ar, iš esmės, jis grindžiamas objektyviu, pagrįstu ir siekiamam tikslui proporcingu kriterijumi.
- 86 Tačiau, atsižvelgiant, viena vertus, į Sąjungos teisės nuostatų ir atitinkamai parametrų, pagal kuriuos pagrindinėje byloje nagrinėjamų regiono teisės aktų proporcingumas turės būti nagrinėjamas, kaip jau buvo nurodyta šio sprendimo 65 punkte, įvairovę ir, kita vertus, į būtinybę šiuo aspektu atsižvelgti ir į kitas direktyvų 96/92 ir 2003/54 nuostatas, kurios bus nagrinėjamos vėliau, reikia atidėti minėtą proporcingumo nagrinėjimą vėlesniam analizės etapui.
- Dėl Direktyvos 96/92 3 straipsnio 2 ir 3 dalių ir Direktyvos 2003/54 3 straipsnio 2 ir 8 dalių, susijusių su viešųjų paslaugų įpareigojimais
- 87 Tiek Direktyvos 96/92 3 straipsnio 2 dalimi, tiek Direktyvos 2003/54 3 straipsnio 2 dalimi valstybėms narėms leidžiama nustatyti elektros energijos sektoriaus įmonėms viešųjų paslaugų įpareigojimus, susijusius, be kita ko, su aplinkos apsauga, įskaitant klimato apsaugą.
- 88 Kaip tvirtina Komisija, taip, regis, yra pagrindinėje byloje nagrinėjamų regiono teisės aktų atveju, kiek jais visiems paskirstymo tinklų, esančių Flandrijoje, valdytojams nustatyta pareiga nemokamai paskirsti žaliąją elektros energiją, tiesiogiai perduotą gamintojų šiems tinklams ar Belgijoje esantiems paskirstymo tinklams, todėl jais skatinama padidinti žaliosios elektros energijos gamybą.
- 89 Tačiau šiuo aspektu taip pat reikia pažymėti, pirma, kad, kaip matyti iš šio sprendimo 87 punkte paminėtų nuostatų, jose nustatyti viešųjų paslaugų įpareigojimai turi būti nediskriminaciniai. Be to, Direktyvos 2003/54 3 straipsnio 2 dalyje priduriama, kad minėti įpareigojimai Sąjungos elektros energijos įmonėms turi užtikrinti vienodą prieigą prie nacionalinių vartotojų.
- 90 Jei paaiškėtų, kad visiems paskirstymo tinklų valdytojams taikomi pagrindinėje byloje nagrinėjami regiono teisės aktai, todėl jokio nevienodo jų vertinimo negalima nustatyti, šio sprendimo 82 punkte jau buvo pažymėta, kad šie teisės aktai vis dėlto nelemia atleidimo nuo tiekėjų tiekiamos elektros energijos paskirstymo mokesčių, nebent ši elektros energija yra žaliaji elektros energija, tiesiogiai perduota į atitinkamame regione esantį tinklą arba į valstybėje narėje, kuriai priklauso šis regionas, esantį paskirstymo tinklą, todėl reiškia nevienodą elektros energijos tiekėjų vertinimą, atsižvelgiant, be

kita ko, į žaliosios elektros energijos, kurią jie parduoda, kilmę. Taigi, šis nevienodas vertinimas, be kita ko, gali turėti įtakos Sąjungos elektros energijos įmonių vienodai prieigai prie nacionalinių vartotojų, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2003/54 3 straipsnio 2 dalį.

- 91 Be to, žinoma, iš Direktyvos 2003/54 3 straipsnio 8 dalies matyti, kad, kitaip nei pagal sistemą, kuri buvo galiojant Direktyvai 96/952, kiek tai susiję su jos 3 straipsnio 3 dalimi ir 16 straipsniu (šiuo klausimu žr. 2005 m. birželio 7 d. Sprendimo *VEMW ir kt.*, C-17/03, EU:C:2005:362, 65 punktą), valstybėms narėms leidžiama netaikyti Direktyvos 2003/54 20 straipsnio nuostatų, numatančių nediskriminacinę trečiųjų asmenų prieigą prie perdavimo ir paskirstymo tinklų, jei kyla pavojus, kad pastaroji nuostata trukdys teisiškai ar faktiškai įgyvendinti viešųjų paslaugų įpareigojimus, numatytus elektros energijos įmonėms. Tačiau Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad, norėdamos nukrypti nuo Direktyvos 2003/54 20 straipsnio nuostatų, valstybės narės turi, be kita ko, patikrinti, ar tinklų valdytojų viešųjų paslaugų įpareigojimų įgyvendinimas negali būti realizuotas kitomis priemonėmis, kurios nekeltų pavojaus teisei į prieigą prie tinklų, kuri yra viena iš Direktyvoje 2003/54 numatytų teisių (2008 m. gegužės 22 d. Sprendimo *citiworks*, C-439/06, EU:C:2008:298, 60 punktą).
- 92 Antra, taip pat reikia pažymėti, kad viešųjų paslaugų įpareigojimai, nustatyti remiantis direktyvomis 96/92 ir 2003/54, turi būti, kaip matyti iš minėtų direktyvų 3 straipsnio 2 dalies, visiškai atsižvelgiant į reikšmingas Sutarties nuostatas, tarp kurių ne tik EB sutarties 90 straipsnis (dabar – EB 86 straipsnis), į kurią daroma nuoroda minėtų direktyvų 3 straipsnio 2 dalyje, bet ir EB sutarties 30 straipsnis (dabar – EB 28 straipsnis) ir EB 36 straipsnis (dabar, padarius pakeitimus, EB 30 straipsnis), reglamentuojantys laisvą prekių judėjimą, kaip matyti, be kita ko, iš Direktyvos 96/92 3, 15 ir 19 konstatuojamųjų dalių.
- 93 Dėl EB 86 straipsnio reikia pažymėti, jog Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad pagal Direktyvos 2003/54 3 straipsnio 2 dalį, taikomą kartu su minėta Sutarties nuostata, įmonėms, atsakingoms už viešosios paslaugos valdymą, galima nustatyti įpareigojimus, be kita ko, susijusius su elektros energijos tiekimo kainų nustatymu, tačiau nacionalinės teisės aktai, kuriais nustatomi tokie įpareigojimai, turi užtikrinti jais siekiamo tikslo įgyvendinimą ir neviršyti to, kas būtina jam pasiekti, kad būtų laikomasi proporcingumo kriterijaus (žr. 2011 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *Enel Produzione*, C-242/10, EU:C:2011:861, 55 punktą).
- 94 Dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamų regiono priemonių proporcingumo nagrinėjimo reikia pažymėti, jog vis dėlto šio sprendimo 65 ir 86 punktuose jau buvo nurodyta, kad atsižvelgiant į įvairias Sąjungos teisės nuostatas, kuriomis remiantis minėtas nagrinėjimas šiuo atveju turi būti atliktas, jis turi būti laikinai atidėtas.
- 95 EB 28 ir 30 straipsniai, kurių turi būti laikomasi dėl viešųjų paslaugų įpareigojimų, numatytų pagal direktyvų 96/92 ir 2003/54 3 straipsnio 2 dalį, bus nagrinėjami vėliau.

Dėl EB 28 ir 30 straipsnių

- 96 Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką EB 28 straipsnis, kuriuo tarp valstybių narių draudžiamos kiekybiniam importui lygiavertės poveikio priemonės, apima bet kokią valstybių narių priemonę, galinčią tiesiogiai ar netiesiogiai, realiai ar potencialiai sudaryti prekybos kliūčių Bendrijos viduje (žr., be kita ko, 1974 m. liepos 11 d. Sprendimo *Dassonville*, 8/74, EU:C:1974:82, 5 punktą; 2014 m. liepos 1 d. Sprendimo *Ålands Vindkraft*, C-573/12, EU:C:2014:2037, 66 punktą ir 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *Essent Belgium*, C-204/12–C-208/12, EU:C:2014:2192, 77 punktą).
- 97 Reikia konstatuoti, kad teisės aktai, kaip antai pagrindinėje byloje nagrinėjami regiono teisės aktai, gali riboti – bent jau netiesiogiai ir potencialiai – elektros energijos, ypač žaliosios, importą iš kitų valstybių narių.

- 98 Iš tiesų, tokie teisės aktai dėl to, be kita ko, kad jie skatina ūkio subjektus, ypač elektros energijos tiekėjus, pirkti žaliąją elektros energiją, pagamintą atitinkamame regione ar valstybėje narėje, kuriai jis priklauso, dėl ekonominės naudos, kurią lemia šios elektros energijos paskirstymo neatlygintumas, turi būti kvalifikuojami kaip EB 28 straipsnyje numatytos kiekybiniam apribojimui lygiavertės poveikio priemonės (pagal analogiją žr. 1986 m. birželio 5 d. Sprendimo *Komisija / Italija*, 103/84, EU:C:1986:229, 2 ir 24 punktus ir juose nurodytą teismų praktiką).
- 99 Dėl Flandrijos regiono ir VREG teiginio, kad bet kokie galimi elektros energijos laisvo judėjimo ribojimai šiuo atveju yra santykinai ribotos apimtys, kadangi, be kita ko, nagrinėjamu laikotarpiu Flandrijoje pagaminta žaliosios elektros energijos proporcija dar buvo pakankamai nedidelė, pakanka priminti, kad net darant prielaidą, kad tokia aplinkybė įrodyta, vis dėlto bet kuriuo atveju nacionalinė priemonė neišvengia EB 28 straipsnyje numatyto draudimo vien dėl to, kad sukurtos importo kliūtys yra mažos ir kad yra kitų galimybių parduoti importuotus produktus (žr., be kita ko, 1986 m. birželio 5 d. Sprendimo *Komisija / Italija*, 103/84, EU:C:1986:229, 18 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).
- 100 Be to, pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką nacionalinės teisės norma, kuri yra kiekybiniam apribojimams lygiavertė poveikio priemonė, gali būti pateisinama vienu iš EB 30 straipsnyje išvardytų bendrojo intereso pagrindų arba imperatyviais reikalavimais. Abiem atvejais pagal proporcingumo principą nacionalinė priemonė turi būti tinkama norint užtikrinti, kad būtų pasiektas tikslas, ir neturi viršyti to, kas būtina šiam tikslui pasiekti (žr., be kita ko, 2014 m. liepos 1 d. Sprendimo *Ålands Vindkraft*, C-573/12, EU:C:2014:2037, 76 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 101 Nacionalinės priemonės, galinčios riboti prekybą Bendrijoje, gali, be kita ko, būti pateisinamos privalomaisiais aplinkos apsaugos pagrindais ir, be kita ko, siekiu skatinti atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimo elektros energijai gaminti didėjimą, kuriuo, kaip buvo priminta šio sprendimo 84 punkte, siekiama apsaugoti žmonių bei gyvūnų sveikatą ir gyvybę ir augalus, o tai yra EB 30 straipsnyje numatyti bendrojo intereso pagrindai (šiuo klausimu žr., be kita ko, 2014 m. liepos 1 d. Sprendimo *Ålands Vindkraft*, C-573/12, EU:C:2014:2037, 77–80 punktus ir juose nurodytą teismų praktiką).
- 102 Esant šioms sąlygoms reikia patikrinti, ar regiono teisės aktai, kaip antai nagrinėjami pagrindinėje byloje, atitinka proporcingumo principą.

Dėl proporcingumo principo

- 103 Kaip matyti iš šio sprendimo 63, 85, 93 ir 100 punktų, regiono teisės aktų, kaip antai nagrinėjamų pagrindinėje byloje, atitiktis atitinkamoms Direktyvos 2001/77 3 straipsnio 1 dalies ir 4 straipsnio, Direktyvos 96/92 3 straipsnio 2 dalies ir 16 straipsnio, Direktyvos 2003/54 3 straipsnio 2 ir 8 dalių ir 20 straipsnio 1 dalies nuostatomis šiuo atveju priklauso nuo to, ar minėti teisės aktai atitinka reikalavimus, išplaukiančius iš proporcingumo principo.
- 104 Kaip buvo priminta šio sprendimo 100 punkte, kad taip būtų, reikia, kad minėti regiono teisės aktai būtų tinkami tikslui, kurio jais siekiama ir kurio teisėtumas šiuo atveju jau buvo nustatytas šio sprendimo 54, 84 ir 101 punktuose, t. y. skatinti žaliosios elektros energijos gamybos augimą, įgyvendinti ir būtini šiuo aspektu.
- 105 Šiuo klausimu visų pirma reikia priminti, jog, kaip jau nurodė Teisingumo Teismas, aplinkybė, kad nacionalinė rėmimo schema sukurta tokia, kad būtų tiesiogiai remiama žaliosios elektros energijos gamyba, bet ne jos vartojimas, be kita ko, gali būti paaiškinama atsižvelgiant į tai, kad elektros energijos žaliasis pobūdis siejamas tik su jos gamybos būdu ir kad dėl to visų pirma gamybos etape

- gali būti veiksmingai pasiekti su išmetamųjų dujų kiekio sumažinimu susiję aplinkos apsaugos tikslai (žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *Essent Belgium*, C-204/12–C-208/12, EU:C:2014:2192, 98 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).
- 106 Be to, reikia pažymėti, kaip jau buvo priminta šio sprendimo 62 punkte, jog iš kartu taikomų Direktyvos 2001/77 3 straipsnio 1 ir 2 dalių ir 4 straipsnio matyti, kad nacionaliniais elektros energijos gamintojų rėmimo mechanizmais, numatytais pastarajame straipsnyje, kurie skirti, be kita ko, tam, kad būtų prisidėta prie valstybių narių vykdomo atitinkamų nacionalinių orientacinių rodiklių, joms numatytų minėta direktyva, įgyvendinimo, iš principo turi būti didinama žaliosios elektros energijos vidaus gamyba (žr. 2014 m. lapkričio 26 d. Sprendimo *Green Network*, C-66/13, EU:C:2014:2399, 57 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).
- 107 Ši aplinkybė, o kartu ir tai, kad Sąjungos teisėje nebuvo atliktas nacionalinių žaliosios elektros energijos rėmimo sistemų suderinimas, lemia tai, kad valstybėms narėms iš principo leidžiama tokias sistemas taikyti tik jų teritorijoje esančios žaliosios elektros energijos gamybai (pagal analogiją žr., kiek tai susiję su Direktyva 2009/28, 2014 m. liepos 1 d. Sprendimo *Ålands Vindkraft*, C-573/12, EU:C:2014:2037, 94 ir 97–99 punktus).
- 108 Dėl nacionalinių paramos žaliosios elektros energijos gamybai sistemų tinkamumo siekti tikslo padidinti tokią gamybą Teisingumo Teismas, be kita ko, nusprendė, kad pareiga minimaliomis kainomis pirkti žaliąją elektros energiją suteikia tam tikrą ekonominę naudą šios rūšies elektros energijos gamintojams, be jokios rizikos jiems garantuodama didesnes pajamas, nei būtų gautos nesant šių nuostatų (2001 m. kovo 13 d. Sprendimo *PreussenElektra*, C-379/98, EU:C:2001:160, 54 punktą).
- 109 Be to, dėstydamas savo poziciją dėl nacionalinių paramos sistemų, kuriose remiamasi „žaliųjų sertifikatų“ mechanizmu, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad elektros energijos tiekėjų pareiga iš žaliosios elektros energijos gamintojų įsigyti tokių sertifikatų kvotą buvo skirta, be kita ko, tam, kad minėtiems gamintojams būtų užtikrinta sertifikatų, kurie jiems buvo suteikti, paklausa ir taip būtų palengvintas jų gaminamos žaliosios elektros energijos pardavimas už didesnę kainą nei įprastos energijos rinkoje. Šiuo aspektu Teisingumo Teismas, be kita ko, pabrėžė, jog neatrodo, kad galima suabejoti tokios schemos skatinamuoju poveikiu bendrai elektros energijos gamintojams, siekiant, kad jie padidintų žaliosios elektros energijos gamybą, taigi ir jos tinkamumu šiuo atveju siekiamam teisėtam tikslui pasiekti (žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *Essent Belgium*, C-204/12–C-208/12, EU:C:2014:2192, 109 ir 110 punktus ir juose nurodytą teismų praktiką).
- 110 Tokiomis žaliosios elektros energijos, kurios gamybos išlaidos vis dar gana didelės, palyginti su elektros energija, pagaminta iš neatsinaujinančios energijos išteklių, paramos schemomis iš esmės siekiama ilgainiui skatinti investicijas į naujus įrenginius, suteikiant gamintojams tam tikrų garantijų dėl jų žaliosios elektros energijos gamybos ateityje (žr. 2014 m. liepos 1 d. Sprendimo *Ålands Vindkraft*, C-573/12, EU:C:2014:2037, 103 punktą).
- 111 Šiuo atveju dėl nemokamo žaliosios elektros energijos paskirstymo sistemos, nustatytos pagrindinėje byloje nagrinėjamuose regiono teisės aktuose, reikia visų pirma pažymėti, kad jos, kitaip nei nacionalinės žaliosios elektros energijos rėmimo schemų pirkimo pareigų ar žaliųjų sertifikatų forma, nurodytų ankstesniuose šio sprendimo punktuose, tikslas nėra suteikti tiesioginę paramą žaliosios elektros energijos gamintojams.
- 112 Iš tiesų, kaip jau buvo nurodyta šio sprendimo 61 punkte, nemokamas žaliosios elektros energijos paskirstymas yra finansinė nauda, suteikta, visų pirma, minėtos elektros energijos tiekėjui, kuria prireikus ir atsižvelgiant, be kita ko, į pardavimo kainą, tiekėjo taikomą vartotojui už jo elektros energiją, gali kažkiek ir netiesiogiai pasinaudoti ir vartotojas.

- 113 Tačiau toks paramos mechanizmas nesuteikia, be kita ko, jokio tikrumo dėl to, kad ja tiekėjams suteikiama ekonominė nauda *in fine* bus iš tikrųjų ir iš esmės skirta žaliosios elektros energijos gamintojams ir ypač mažiausiems vietos gamybos įrenginiams, kuriuos, kaip tvirtina Flandrijos regionas, jis siekia remti ir kurie nėra kartu ir gamintojas, ir tiekėjas.
- 114 Iš tiesų, pelnas, kurį gali gauti tokie žaliosios elektros energijos gamintojai dėl minėtos ekonominės naudos, priklausys nuo įvairių rinkos aplinkybių, kaip antai elektros energijos kainos rinkoje, pasiūlos ir paklausos arba nuo ūkio subjektų galios pusiausvyros ir apimties, kuria tiekėjai leis gamintojams pasinaudoti minėta nauda.
- 115 Atsižvelgiant į paramos pobūdį, kuris žaliosios elektros energijos gamintojui dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamos sistemos neatlygintinumo tuo pačiu metu gali būti netiesioginis, netikras ir atsitiktinis, reikia manyti, kad šios sistemos tinkamumas įgyvendinti šiuo atveju siekiamam teisėtam tikslui veiksmingai skatinti ūkio subjektus gaminti žaliają elektros energiją, nepaisant su tuo susijusių papildomų gamybos sąnaudų, taip prisidedant prie valstybių narių orientacinių gamybos rodiklių, kurie šiuo aspektu jiems numatyti pagal Direktyvos 2001/77 3 straipsnį, įgyvendinimo, nėra įrodytas.
- 116 Dėl šio netiesioginio, netikro ir atsitiktinio pobūdžio ir kadangi, be to, buvo kitokių priemonių, kaip antai žaliųjų sertifikatų išdavimas, kurios faktiškai ir veiksmingai prisideda prie tikslo padidinti žaliosios elektros energijos gamybą įgyvendinimo nekeldamos, be kita ko, pavojaus trečiųjų asmenų laisvai prieigai prie paskirstymo tinklų nediskriminacinėmis sąlygomis, Direktyvos 2003/54 20 straipsnio 1 dalyje numatytais kaip viena iš pagrindinių priemonių užbaigiant elektros energijos vidaus rinką, reikia manyti, kad regiono teisės aktai, kaip antai nagrinėjami pagrindinėje byloje, netenkina reikalavimų, išplaukiančių iš proporcingumo principo, ir kad todėl jų keliamas pavojus minėtai laisvai prieigai ir laisvam prekių judėjimui negali būti pateisinamas minėtu tikslu.
- 117 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, laikytina, kad kadangi netenkinami iš proporcingumo principo išplaukiantys reikalavimai, pagrindinėje byloje nagrinėjamais regiono teisės aktais pažeidžiamos EB 28 ir 30 straipsnių, Direktyvos 96/92 3 straipsnio 2 dalies ir 16 straipsnio, Direktyvos 2003/54 3 straipsnio 2 ir 8 dalių bei 20 straipsnio 1 dalies ir Direktyvos 2001/77 3 ir 4 straipsnių nuostatos.

Dėl EB 12 straipsnio

- 118 Pirma, atsižvelgiant į konstatavimą, atliktą ankstesniame šio sprendimo punkte, iš kurio matyti, kad regiono teisės aktais, kaip antai nagrinėjamais pagrindinėje byloje, pažeidžiami, be kita ko, EB 28 ir 30 straipsniai, ir, antra, nesant jokio prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo paaikškinimo dėl priežasčių, dėl kurių jis mano, kad dėl minėtų teisės aktų kyla diskriminacija dėl pilietybės, kaip tai suprantama pagal EB 12 straipsnį, Teisingumo Teismui nereikia nagrinėti pastarosios nuostatos šioje byloje.
- 119 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pateiktus klausimus reikia atsakyti taip: EB 28 ir 30 straipsnių, Direktyvos 2003/54 3 straipsnio 2 ir 8 dalių bei 20 straipsnio 1 dalies, Direktyvos 96/92 3 straipsnio 2 ir 3 dalių ir 16 straipsnio ir Direktyvos 2001/77 3 ir 4 straipsnių nuostatos, taikomos kartu, turi būti aiškinamos taip, kad jomis draudžiami teisės aktai, kaip antai pagrindinėje byloje nagrinėjami regiono teisės aktai, kuriais nemokamo žaliosios elektros energijos paskirstymo į susijusiame regione esančius paskirstymo tinklus sistema numatyta, kalbant apie pirmąjį teisės aktą, tik dėl žaliosios elektros energijos, perduotos tiesiogiai gamybos įrenginių į minėtus paskirstymo tinklus, ir, kalbant apie antrąjį teisės aktą, tik dėl žaliosios elektros energijos, tiesiogiai perduotos tokių įrenginių paskirstymo tinklams, esantiems valstybėje narėje, kuriai priklauso minėtas regionas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- ¹²⁰ Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

EB 28 ir 30 straipsnių, 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/54/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 96/92/EB, 3 straipsnio 2 ir 8 dalių bei 20 straipsnio 1 dalies, 1996 m. gruodžio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 96/92/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių 3 straipsnio 2 ir 3 dalių ir 16 straipsnio ir 2001 m. rugsėjo 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/77/EB dėl elektros, pagamintos iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, skatinimo elektros energijos vidaus rinkoje 3 ir 4 straipsnių nuostatos, taikomos kartu, turi būti aiškinamos taip, kad jomis draudžiami teisės aktai, kaip antai 2003 m. balandžio 4 d. *Vlaamse regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse regering van 28 september 2001* (Flandrijos vyriausybės nutarimas, kuriuo iš dalies keičiamas 2001 m. rugsėjo 28 d. Flandrijos vyriausybės nutarimas) ir 2004 m. kovo 5 d. *Besluit van de Vlaamse regering inzake de bevordering van elektriciteitsopwekking uit hernieuwbare energiebronnen* (Flandrijos vyriausybės nutarimas, kuriuo skatinama elektros energijos gamyba iš atsinaujinančių energijos šaltinių), kuriais nemokamo žaliosios elektros energijos paskirstymo į susijusiame regione esančius paskirstymo tinklus sistema numatyta, kalbant apie pirmąjį nutarimą, tik dėl žaliosios elektros energijos, perduotos tiesiogiai gamybos įrenginių į minėtus paskirstymo tinklus, ir, kalbant apie antrąjį nutarimą, tik dėl žaliosios elektros energijos, tiesiogiai perduotos tokių įrenginių paskirstymo tinklams, esantiems valstybėje narėje, kuriai priklauso minėtas regionas.

Parašai.